

No 28 (2018)

P.2

The scientific heritage

(Budapest, Hungary)

The journal is registered and published in Hungary.

The journal publishes scientific studies, reports and reports about achievements in different scientific fields. Journal is published in English, Hungarian, Polish, Russian, Ukrainian, German and French.

Articles are accepted each month. Frequency: 12 issues per year.

Format - A4

ISSN 9215 — 0365

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal. Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

Chief editor: Biro Krisztian

Managing editor: Khavash Bernat

- Gridchina Olga - Ph.D., Head of the Department of Industrial Management and Logistics (Moscow, Russian Federation)
- Singula Aleksandra - Professor, Department of Organization and Management at the University of Zagreb (Zagreb, Croatia)
- Bogdanov Dmitrij - Ph.D., candidate of pedagogical sciences, managing the laboratory (Kiev, Ukraine)
- Chukurov Valeriy - Doctor of Biological Sciences, Head of the Department of Biochemistry of the Faculty of Physics, Mathematics and Natural Sciences (Minsk, Republic of Belarus)
- Torok Dezso - Doctor of Chemistry, professor, Head of the Department of Organic Chemistry (Budapest, Hungary)
- Filipiak Pawel - doctor of political sciences, pro-rector on a management by a property complex and to the public relations (Gdansk, Poland)
- Flater Karl - Doctor of legal sciences, managing the department of theory and history of the state and legal (Koln, Germany)
- Yakushev Vasilij - Candidate of engineering sciences, associate professor of department of higher mathematics (Moscow, Russian Federation)
- Bence Orban - Doctor of sociological sciences, professor of department of philosophy of religion and religious studies (Miskolc, Hungary)
- Feld Ella - Doctor of historical sciences, managing the department of historical informatics, scientific leader of Center of economic history historical faculty (Dresden, Germany)
- Owczarek Zbigniew - Doctor of philological sciences (Warsaw, Poland)
- Shashkov Oleg - Candidate of economic sciences, associate professor of department (St. Petersburg, Russian Federation)

«The scientific heritage»

Editorial board address: Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204

E-mail: public@tsh-journal.com

Web: www.tsh-journal.com

CONTENT

ART STUDIES

Cui Jian

LOOKING INTO THE NECESSITY OF
ESTABLISHING COMMUNICATION
MECHANISM IN CHINESE MINORITY MUSIC
DISCIPLINE BASED ON NEW
PERSPECTIVE..... 4

Wu Lele

THE PROSPERITY AND DECLINE OF THE
ANCIENT FIVE-STRINGED CYMBALS 9

ECONOMIC SCIENCES

Zeqing Chen

SEVERAL ECONOMIC THEORIES ON PROJECT
MANAGEMENT..... 16

Pastarnak I.

FEATURES OF COMPETITIVE STRATEGIES IN
SMALL BUSINESS 18

HISTORICAL SCIENCES

Kharlamov M.I.

THE ORGANIZATION OF WORK OF THE
REGIONAL THREE-MONTH PERIODIC FIRE-
TECHNICAL COURSES FOR IMPROVE THE
SKILLS OF RESPONSIBLE FIRE OFFICERS
URBAN AND REGIONAL SCALE, STATE
ENTERPRISES AND INSTITUTIONS (1930-
1934)..... 26

JURIDICAL SCIENCES

Zhan Qiang

TYPES AND COORDINATION STRATEGIES OF
INTERNATIONAL LAW CONFLICTS IN THE
BACKGROUND OF THE BELT AND ROAD
INITIATIVE 31

Tsilmak O.M.

FUNDAMENTAL THESES OF ESTIMATION THE
INFORMATION CONTENT QUALITY ABOUT
FACTS AND CIRCUMSTANCES OF CRIMINAL
OFFENCE 33

PEDAGOGICAL SCIENCES

Boiko H.O.

THE CURRENT STATE OF THE EDUCATORS'
SOCIAL MOBILITY FORMATION OF
PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS .. 38

Golovanov S.A., Rasulov M.M.

COMBINED IMPACT OF ADAPTIVE CAPACITY
ON ADOLESCENT HEALTH..... 42

Ivanov A., Tchirkunova I.

HUMANISTIC ASPECTS OF HANDLING
INFORMATION IION TECHNOLOGIES 45

Kirillova T.V., Venidiktov S.V.

LEGAL CONSCIOUSNESS OF MINOR
CRIMINALS CONDEMNED TO PUNISHMENTS
WITHOUT IMPRISONMENT 49

Lyubinska O.I.

METHODOLOGICAL APPROACHES TO
FORMING PROFESSIONAL COMPETENCE OF
BACHELORS IN LABORATORY
MEDICINE 52

Serbina, L.F.

CORRECTIONAL-DEVELOPING WORK WITH
CHILDREN WITH DISABILITIES
VOZMOZHNOSTYAMI HEALTH (HIA) ON THE
BASIS OF AN INTERDISCIPLINARY
APPROACH 56

Smyk E.V., Kozlova K.A.

DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL-THEMATIC
PLAN AND ELECTRONIC COURSE OF
ADDITIONAL PROFESSIONAL EDUCATION
«TENDERS; PUBLIC PROCUREMENT AND
CONTRACTS, PREPERATION AND
MAINTENANCE OF DOCUMENTATION»..... 58

Sokhranov-Preobrazhensky V.V., Nuzhina E.N.

FORMATION OF EXPERIENCE OF SELF-
REGULATION OF STUDENTS – THE BASIS OF
THEIR EFFECTIVE PROFESSIONALLY
DIRECTED SELF-ORGANIZATION 60

HISTORICAL SCIENCES

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ОКРУГОВИХ ТРИМІСЯЧНИХ ПЕРІОДИЧНИХ ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНИХ КУРСІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВІДПОВІДАЛЬНИХ ПОЖЕЖНИХ РОБІТНИКІВ МІСЬКОГО ТА РАЙОННОГО МАСШТАБУ, ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ І УСТАНОВ (1930-1934 РР.)

Харламов М.І.

кандидат історичних наук, доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін Національного університету цивільного захисту України (м. Харків), доцент.

THE ORGANIZATION OF WORK OF THE REGIONAL THREE-MONTH PERIODIC FIRE-TECHNICAL COURSES FOR IMPROVE THE SKILLS OF RESPONSIBLE FIRE OFFICERS URBAN AND REGIONAL SCALE, STATE ENTERPRISES AND INSTITUTIONS (1930-1934)

Kharlamov M.I.

Ph.D. (historical sciences), Associate Professor of department of social and humanitarian disciplines of the National university of civil protection of Ukraine (c. Kharkiv), Associate Professor.

Анотація

В статті досліджуються питання роботи українських періодичних тримісячних курсів підвищення кваліфікації пожежних робітників різних рівнів з 1930 по 1934 рік. Характеризуються особливості створення курсів, їх фінансування, специфіка навчальних програм. Також розглядаються деякі питання діяльності тримісячних періодичних пожежно-технічних курсів при Харківському електромеханічному заводі.

Abstract

The article examines the issues of Ukrainian periodic three-month training courses for firefighters of different levels from 1930 to 1934. Features of creation of courses, their financing, specifics of educational programs are characterized. Also some questions of activity of three-month periodic fire-technical courses at the Kharkov Electromechanical plant are considered.

Ключові слова: тримісячні курси, дисципліни, навчання, пожежні робітники, державні підприємства, пожежі, викладачі.

Keywords: three-month courses, disciplines, training, fire workers, state enterprises, fire, teachers.

На теперішній час сучасні українські науковці досліджують питання професійної освіти міжвоєнного періоду достатньо активно. Однак, як зазначалося вже автором у своїх роботах, історики оминають у своїх нарисах історичні питання розвитку пожежної охорони, в тому числі питання професійної пожежної освіти 1930-х років. Необхідно сказати, що окремі роботи авторів Богун Л.В. [1], Томіленко А.Г. [2] торкаються питань пожежної освіти періоду, що вивчається, однак аналіз роботи округових тримісячних періодичних пожежно-технічних курсів для підвищення кваліфікації відповідальних пожежних робітників міського та районного масштабу, урядових підприємств і установ (скорочено «Округові пожежно-технічні курси командного складу») досі не відбувався. Автор ставить перед собою завдання у даній роботі розкриття специфіки роботи округових пожежно-технічних курсів командного складу в УСРР у 1930-1934 роках.

Велика кількість джерел з вищезазначених питань ще не вводилася у науковий обіг сучасної України, таким чином ми маємо змогу довести до наукової спільноти нову інформацію про події, що відбувалися в нашій країні у сфері професійної освіти пожежних у першій половині четвертого десятиріччя ХХ століття. На нашу думку, питання професійної освіти пожежних на території України 1930-х років мають наукову актуальність. Метою даної статті є розгляд особливостей організації роботи

округових тримісячних періодичних пожежно-технічних курсів для підвищення кваліфікації відповідальних пожежних робітників міського та районного масштабу, урядових підприємств і установ.

Завершальні роки третього десятиріччя ХХ століття були для України достатньо складними у пожежному відношенні. Кількість пожеж на промислових підприємствах у 1928-1929 році збільшилася порівняно із 1927-1928 роком у два рази, хоча їх кількість у містах та селах зменшилася на 20 відсотків. Однак число пожежних випадків було великим: на 1928-1929 операційний рік – більше 28 тисяч, на селі – близько 26 тисяч. Керівний склад пожежних команд і дружин українських вогнеборчих колективів був мало кваліфікованим у пожежно-технічному аспекті. Зростання міст, побудова фабрик, заводів, селищ, театрів, клубів та інших об'єктів ставили нові вимоги до пожежної безпеки у державі. Кількості випускників шестимісячних та дворічних курсів у м. Харків явно не вистачало для задоволення кадрового голоду у пожежній сфері держави.

У листопаді 1929 року у постанові пленуму Центрального Комітету Вsesоюзної Комуністичної партії (більшовиків) (ЦК ВКП (б)) згадувалося про необхідність підготовки кадрів пролетарських керівників. НКВС УСРР вирішив звернути особливу увагу, в тому числі, і на підготовку нових кваліфі-

кованих кадрів керівників пожежної галузі та підготовку посадових осіб - пожежних, які вже займали відповідальні посади.

Наркомат внутрішніх справ України 14 лютого 1930 року розіслав циркулярний лист за підписом заступника наркома внутрішніх справ Якимовича та завідувача відділом комунального господарства НКВС Ханзона до усіх голів окружних виконавчих комітетів з наступною інформацією: «Насамперед треба підвищити кваліфікацію теперішнього комплексу у пожежних організаціях (міських, сільських, промислових, військових тощо). Для цього НКВС рекомендує організувати цього року округові короткотермінові (до 3-х місяців) пожежно-технічні курси для командного складу пожежних організацій, включивши й районних пожежних інструкторів, на 40-50 чоловік» [3, арк. 17].

Фінанси для відкриття та організації роботи курсів мали надходити з місцевих бюджетів, з відрахувань Укрдержстраху на протипожежні заходи, з фондів, зацікавлених у підготовці фахівців-пожежних, промислових та інших організацій. Ці курси мали організовуватися періодично, щороку до 1932 року включно (до завершення першої п'ятирічки), щоб заповнити усі вакантні посади пожежних керівників освіченими фахівцями та пере-підготувати командний склад, що вже працював у пожежних організаціях. Для регіонів пересилалися необхідні документи для організації та роботи курсів: типові положення, навчальний план, пояснювальну записку та навчальну програму.

Спочатку планувалося при міськрадах українських округ створити пожежно-технічні короткотермінові курси. Так при Харківській, Київській, Дніпропетровській, Одеській, Миколаївській міськрадах планувалося відкрити курси-школи на 60 осіб з виділенням 3000 карбованців на кожну; при Херсонській – на 45 осіб з виділенням 2200 карбованців, при Сталінській та Артемівській округах – на 40 осіб з виділенням 2000 карбованців, при Луганській, Житомирській, Кременчуцькій, Вінницькій, Запорізькій округах – на 30 осіб з виділенням 1500 карбованців, при Тираспольській – 25 осіб з виділенням 1250 карбованців. Усього планувалося навчити пожежній справі 600 осіб з витратами у кількості 30000 карбованців [4, арк. 61].

Однак при формуванні кошторису були допущені помилки і реальний дефіцит фінансів на відкриття шкіл-курсів складав – 7-8 тисяч карбованців через те, що у найближчому майбутньому мало відбутися підвищення заробітних плат пожежним, викладачам та персоналу курсів, а також збільшення витрат на меблі та навчальні посібники. Таким чином, було вирішено скоротити кількість майбутніх пожежних шкіл-курсів до п'яти (при Харківському електромеханічному заводі, при металургійному заводі імені Рикова у м. Єнакієве, при заводі імені Марті у м. Миколаїв, при Дніпропетровському комбінаті «Кічкас», при одному з заводів м. Київ). Фінансування мало виділятися великими українськими трестами – «Укрметалоб'єднання – 4000 карбованців, Укрспирт, Українліс, Укртекстиль,

Укршколо – по 3000 карбованців (12000 карбованців), Укрпапір, Укртютюн, Укршвацьке об'єднання, Укршкір, Укролійтрест, Укрсілікаттрест по 2000 карбованців (12000 карбованців), Укрбудоб'єднання, Укрполіграф, Укрмінерал, Укрсіль, Укрторф, Укрвибух, завод Більшовик по 1000 карбованців (7000 карбованців). Усього 35 тисяч карбованців» [6, арк. 5]. Однак слід сказати, що у подальшому фінансування курсів, ще більше скоротили, як і кількість осіб, що мали там навчатися.

Так 21 лютого 1930 року відбулося засідання президії ВРНГ УСРР, на якій було затверджено рішення про відкриття п'яти пожежно-технічних тримісячних курсів-шкіл при Харківському електромеханічному заводі, при металургійному заводі імені Рикова у м. Єнакієве, при заводі імені Марті у м. Миколаїв, при Дніпропетровському комбінаті «Кічкас», при одному з заводів м. Київ. Зменшилася кількість асигнувань на утримання курсів, кількість і склад курсоутворюючих трестів (Укрметалоб'єднання надало 4000 карбованців, Укрспирт, Українліс, Укртекстиль, Укршколо, Укрпапір, Укртютюн, Укршвацьке об'єднання, Укршкір, Укрвогцемпром – усі по 2000 карбованців (усього 18000 карбованців), Укрсіль, Укрторф, Укрбудоб'єднання, Укрполіграф – по 1000 карбованців (усього 4000 карбованців)) [6, арк. 49]. Остаточна сума витрат складала 25000 карбованців, що було на 10 тисяч менше від початкового проекту фінансування. Поточні витрати на курсах мали покриватися заводами при яких відкривалися освітні установи у вигляді виплат курсантам за пожежну охорону підприємств.

Для округових тримісячних періодичних пожежно-технічних курсів для підвищення кваліфікації відповідальних пожежних робітників міського та районного масштабу, урядових підприємств і установ (скорочено «Округові пожежно-технічні курси командного складу») було розроблено типові положення, яке мало регламентувати діяльність курсів. Хоча окремі курси могли корегувати положення, в залежності від конкретних умов роботи навчальної установи.

Курси не мали постійного штату співробітників, а курсанти не платили за навчання, гуртожиток, підручники, користування реманентом, але слухачі школи, що навчалися з відривом від виробництва, мали постійно проживати на території гуртожитку освітньої установи. Напевно, це було пов'язано із тим, що вони почергово несли пожежні варти й могли залучатися до гасіння пожеж в екстрених випадках.

Цікавим було управління курсів. Загальне керівництво діяльністю навчальної установи, щодо вирішення навчальних та адміністративно-господарських питань належало Раді курсів. До її складу входили відповідальний керівник – начальник управління пожежної охорони округи (або округовий пожежний інспектор), завідувач курсів, старший начальник місцевої міської пожежної команди, представник округового відділу освіти, представник округового відділу спілки комунальних працівників, представник Держстраху та інших установ,

керівники практичних занять з пожежними, представник від слухачів курсів, якого обирали самі курсанти, усі викладачі курсів та керівники практичних занять. Відповідальний керівник курсів проводив загальне керівництво, розпоряджався фінансами, відповідав за загальний добробут слухачів та навчальні справи. Безпосереднє керівництво по навчально-методичній, адміністративно-господарській лінії покладалося на завідувача курсів, який повинен був мати мінімум середню освіту, досвід викладання та добре знання середньої справи. На посаду останнього затверджував місцевий відділ освіти за поданням начальника управління пожежної охорони округи чи округового пожежного інспектора [3, арк. 18 (зв)].

Окрема людина у штаті курсів відповідала за господарські справи, діловодство та звітність курсів, яка підпорядковувалася завідувачу та призначалася округовим пожежним керівництвом. Завідувач курсів запрошував на роботу викладачів, яких затверджував місцевий відділ освіти, а лекторів спеціальних пожежних дисциплін додатково ще й начальник пожежної охорони курсів. Технічний персонал не проходив затвердження у керівництва.

На курси приймалися працівники пожежного фаху не молодше 18 років, що займали вищезгадані посади у пожежній сфері не менше 1 року, які мали знати чотири основні арифметичні дії з цілими числами, вміти грамотно усно та письмово викладати власні думки. Освітні школи-курси пожежних комплектувалися переважним чином з осіб, яких направляли на навчання управління державної пожежної охорони, професійні та добровільні пожежні команди, урядові організації. За курсантами на час навчання зберігалася заробітна плата за основним місцем роботи, їм надавали спеціальний та робочий одяг і постійне приладдя. Спеціальна комісія, виділена з Ради курсів, здійснювала прийом «абітурієнтів», остаточний список останніх затверджувався Радою курсів. Організації перед командированням претендентів на курси повинні були протестувати пожежних згідно освітніх вимог курсів [3, арк. 19]. Відповідальні особи навчальних установ звітували про прийом, роботу курсів, випуск учнів перед наркоматом освіти УСРР та округовими інститутами народної освіти.

Загальний навчальний план округових пожежно-технічних курсів командного складу складався з трьох блоків дисциплін: загальноосвітній (українська мова (20 теоретичних учбових годин), суспільствознавство (16 теоретичних учбових годин)), загально-технічний (математика (40 теоретичних учбових годин), основи фізики та хімії (10 теоретичних та 10 практичних учбових годин), графічна грамота (6 теоретичних учбових годин), хімічна оборона (10 теоретичних та 6 практичних учбових годин)), спеціально-пожежний (основи будівельної справи та вогнетривкого будівництва (16 теоретичних учбових годин), водопостачання (10 теоретичних та 6 практичних учбових годин), основи іппології (6 практичних учбових годин), механіка та машинознавство (20 теоретичних та 10 прак-

тичних учбових годин), електротехніка (6 практичних учбових годин), основи пожежної справи (6 практичних учбових годин), пожежна тактика (22 теоретичних та 10 практичних учбових годин), основи страхової справи (6 теоретичних учбових годин), надання першої медичної допомоги (6 теоретичних та 6 практичних учбових годин), практичні вправи з пожежним приладдям та машинами, практичні роботи у майстернях (40 практичних учбових годин)) [3, арк. 19 (зв)].

Після прослуховування навчальних курсів, курсанти, що успішно або не успішно склали іспити з дисциплін, отримували посвідчення про закінчення тримісячних пожежно-технічних курсів з оцінками по предметам. Посвідчення мало силу документу, який дозволяв зайняти керівну посаду у пожежних організаціях різних рівнів на усій території УСРР. Слід нагадати, що курси могли змінювати кількість годин навчання, предмети та фінансування в залежності від власних можливостей та бажання.

Розглянемо особливості практичної роботи тримісячних округових пожежно-технічних курсів командного складу при Харківському електромеханічному заводі (ХЕМЗі) - Державному електричному заводі (ДЕЗі). Школа-курси при ХЕМЗі (ДЕЗі) була створена ще наприкінці 1929 року, у своїй діяльності вона керувалася типовими документами 1930-року для округових тримісячних періодичних пожежно-технічних курсів для підвищення кваліфікації відповідальних пожежних робітників міського та районного масштабу, урядових підприємств і установ.

Вища Рада Народного Господарства наприкінці 1929 – на початку 1930 року санкціонувала відкриття тримісячної школи-курсів при ХЕМЗі (ДЕЗі) на 25 осіб (згодом цифра зросла до 30 осіб). П'ять курсантів мали почергово постійно знаходитися у складі пожежної команди заводу на бойовому посту. Освіту отримували пожежні, що перебували на командних посадах, а також претенденти на такі посади, які не мали необхідного мінімуму знань потрібних для професійного виконання обов'язків. Пожежна освітня організація керувалася ВРНГ УСРР через пожежно-страхову інспекцію. Брандмейстери, їх помічники, завідувачі пожежною справою, старшини змін, які командировались на курси офіційно залишалися на основному місці роботи, за ними залишалася зарплатня, обмундирування, відшкодовувалися витрати на переїзд до курсів та у зворотному напрямі. Підприємства, що відправляли на навчання кандидатів не могли запрошувати інших осіб на відповідальні пожежні посади, їх можна було замінювати лише у крайніх випадках [5, арк. 7].

Відвідувачі курсів несли варту та проводили практичні роботи при заводі, а останній надавав безкоштовно освітні приміщення, гуртожиток та сам сплачував комунальні послуги. Окрім того ХЕМЗ виплачував кошти вартовим пожежним-курсантам у вигляді заробітної плати та обмундирування, сплачував страхові внески та покривав інші можливі витрати. Гроші, що отримували курси від заводу складали бюджет освітньої установи, інші

розходи виділялися з протипожежного фонду української промисловості. Пожежні, що знаходилися у штаті команди вогнеборців заводу до зачислення курсантів, після зарахування останніх переводилися у недоукомплектовані частини Харкова, на виробництво або звільнялися з виплатою грошової компенсації у розмірі двотижневої заробітної платні. Випуск курсантів мав відбуватися тільки після набору нових учнів. Між підприємством та адміністративно-фінансовим управлінням ВРНГ укладався договір про взаємовідносини заводу і курсів з фінансово-господарських питань та питань внутрішнього розпорядку [5, арк. 7].

Навчання у пожежній школі ХЕМЗу тривало 72 робочих дні, п'ять годин на день, усього за весь період навчання – 360 годин, куди включалися і практичні, і теоретичні години. Іноді у вихідні дні могли організовуватися учбові екскурсії до інших підприємств і організацій з метою ознайомлення зі станом пожежної справи на них. Практичні заняття проводилися при пожежному депо заводу. Практичні заняття проводилися при пожежному депо заводу. Навчальна програма затверджувалася ВРНГ УСРР із погодженням з НКВС УСРР та НКО УСРР [5, арк. 7].

Загальне керівництво освітньої установи у вирішенні навчальних і адміністративно-господарських питань покладалося на Раду школи. До складу цієї ради входили: голова ради – начальник пожежної охорони ВРНГ УСРР або його постійний представник, завідувач школи (брандмейстер), представник від місцевої міської пожежної охорони, директор заводу, представник профспілки заводу, представник відділу освіти, усі викладачі школи, представник від учнів. Загальне керівництво курсами мав – начальник пожежної охорони ВРНГ УСРР, а безпосереднє – завідувач курсів (школи), він же і брандмейстер заводу [5, арк. 58]. До тримісячних пожежно-технічних курсів при заводі ХЕМЗ (ДЕЗ) у березні 1930 року було зараховано 30 осіб [5, арк. 29].

Порядок розподілу часу протягом дня у курсантів був наступним: підйом у 7.00; прибирання приміщення та заправка ліжок – 7.00-7.15; ранковий туалет – 7.15-7.30; ранкова перевірка особового складу, огляд, ознайомлення з розпорядженнями керівництва – 7.30-8.00; гімнастика – 8.00-8.30; сніданок – 8.30-9.00; підготовка до занять – 9.00-10.00; ранкові заняття – 10.00-12.00; 12.00-12.30 – обід; 12.30-14.00 – перепочинок, 14.00-15.30 – підготовка до занять; 15.30-19.30 – вечірні заняття; 19.30-20.00 – вечеря; 20.00-22.00 – особистий час; 22.00 – відбій [5, арк. 52].

Викладачами на курсів було затверджено: інженерів заводу ДЕЗ Воробйова Н.А., Філоненко В.Я., інженерів-архітекторів Сурова Н.А., Жидкова А.А., конструктора Кливицького А.М., пожежного техніка Головцова Д.Д., Трефілева В.В., Ушакова В.І, аспірантів інституту марксизму і лєнінізму – Тичинського П.В. [5, арк. 55]. Згодом до складу лекторів увійшли Долинський («Водопостачання»), Столяр («Суспільствознавство») та Складенко («Протиповітряна оборона») [5, арк. 20]. Викладачі

отримували кошти за лекції погодинно, працювали за основним місцем роботи в інших організаціях [5, арк. 11].

Навчальний план дисциплін, що викладався на пожежних курсах з підвищення кваліфікації командного складу при ХЕМЗі складався з трьох блоків – спеціальні (технічне облаштування професійних пожежкоманд, пожежна тактика, протипожежні заходи, промислове будівництво, організація пожежної охорони в СРСР та внутрішнє облаштування пожежних організацій, практичні заняття з пожежної справи), загальнотехнічні (технічна фізика з основами механіки, електротехніки та елементами хімії, графічна грамота), загальноосвітні предмети (суспільствознавство та українська мова, математика) [5, арк. 53].

Наприкінці червня 1930 року відбулося засідання шкільної ради тримісячних курсів підвищення кваліфікації пожежних працівників промисловості ВРНГ УСРР при заводі ДЕЗ, на якому було підведено підсумки роботи перших курсів при підприємстві. На ньому були присутні начальник курсів Томашевський, завідувач курсами Головцов, лектори Філоненко, Долинський, Клевицький, Житков, Столяр, Складенко, представники курсантів Рижов та Тесленко. Викладачі виступили з доповідями про результати засвоєних знань курсантами. Загалом, було сказано, що усі слухачі показали задовільні результати з навчальних дисциплін, за включенням завідувача пожежної частини заводу «Червоний Жовтень» - Волкового Н.М. та помічника брандмейстера заводу Серп та Молот Нечепоренка Н.А., яких визнали такими, що не закінчили курси підвищення пожежної кваліфікації. Курсанти отримала посвідчення про успішне закінчення курсів та відправилися проходити службу до пожежних організацій, що їх направляли на курси.

Тримісячні округові курси підвищення кваліфікації продовжували приймати працівників вогнеборчої справи у м. Харків, Єнакієве, Миколаїв, Київ, Дніпропетровськ у першій половині 1930-х років. Також подібні курси відкривалися і в інших містах. Таким чином, можна зробити висновок, що тримісячні округові періодичні пожежно-технічні курси командного складу успішно проводили роботу з підготовки кваліфікованих кадрів для пожежної охорони України. Недоліки у роботі виявлялися та своєчасно ліквідовувалися, удосконалювалися навчальні програми, поліпшувалася якість роботи викладачів. Це все позитивно відобразилося на кількості пожеж, в контексті їх зменшення, в Україні особливо у промисловій сфері.

Список літератури

1. Богун Л.В. Вищі навчальні заклади ДСНС України: історія створення, особливості розвитку та етапи становлення: Дис. канд. іст. наук: 07.00.01. – Історія України, 2016. – 254 с.;
2. Томіленко А.Г. Підготовка кадрів у галузі пожежної безпеки в Україні у 20-30-х роках ХХ століття. // А.Г. Томіленко // Збірник наукових праць «Гуманітарний вісник ЧДТУ». – 2016. – № 25. – Вип. 9. – с. 75 – 83.;

3. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України). Ф. 27. Народний комісаріат земельних справ УСРР, оп. 11., спр. 2195. Інструкції та листування про протипожежну охорону в колгоспах. 31.08.1930 – 14.10.1930 р. – 35 арк.

4. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України). Ф. 559. Всеукраїнська спілка сільськогосподарських колективів (Укрколгоспцентр), оп. 1., спр. 139. Документи про стан протипожежної у колгоспах, лісгоспах та на торфорозробках України (постанови, накази, інструкції, статут, плани, переписка). 20.11.1928 – 21.08.1931 р. – 63 арк.

5. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України).

Ф. 4532. Управління начальника воєнізованої охорони Українського промислового округу, оп. 2., спр. 11. Положення про школу з підвищення кваліфікації пожежного комскладу підприємств. Протоколи засідань ради курсів та матеріали до них. Анкети та списки слухачів. Розклад занять та інші документи. 1928 р. – 1932 р. – 82 арк.

6. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України). Ф. 4532. Управління начальника воєнізованої охорони Українського промислового округу, оп. 2., спр. 16. Накази голови ВРНГ УСРР. Протоколи засідань ради протипожежної оборони. Списки пожежних інспекторів трестів і інші документи. 06.05.1930 р. – 03.12.1930 р. – 272 арк.